

דת, חוק ואהבה

בפסח 1947 פתחו גונדות אצ"ל בהסערות על יפי בקרב שנישם בסמטאות חסן-בק נפל בחור מסולסל-שיער, בן 23. שמו היה צבי מונצ'ש. הוא השאיר אחריו אלמנה צעירה בת 17 — רבקה, רוה ותמירה, בעלת שיער שחור ועיניים אפורות גדולות.

רבקה עזבה את חזרה הקטן, שהעלה בליבה וכרוונה על האושר הקצר (היא וצבי היו נשואים רק חודשים ספורים), עברה לגור בבית חמותה.

יונה מונצ'ש לא הביטה באלמנה הצעירה בעין יפה. דוכה היה כאילו בלתי נשואה את האשמה באסון אשר מצא את בנה. אולם ברבות הימים צץ בה רעיון מיוחד במינו: היא הציעה לרבקה להנשא לבנה השני, יוסף, שחור ממעצרו במחנה-לאטרון אמרה: "דת ישראל מחייבת אותך להנשא לו, כפי ששמו של צבי יונצח." רבקה סירבה בכל תוקף, והיחסים בין שתי הנשים החריפו עד כדי כך שהיא העדיפה לחזור לחזרה הבודד והקודר מאשר להמצא באחירה המתוחה של בית חמותה.

הפניות לא הועילו

לאחר שובה לחזרה הפצה רבקה לנתק את כל קשריה עם משפחת מונצ'ש. פנתה לאחיו של צבי, יוסף, ביקשה מכנו שיתן לה חליצה, ישחרר אותה מן החובה להנשא לו. הוא ענה שאין זה תלוי בו, הפנה אותה לאמו; אבל האם לא רצתה לשמוע על כך, הכריזה בקול שופע ארס: "שיער יצמח על כפות ידי בטרם אתן לך להנשא לאיש אחר." גם שלוש פניותיה של רבקה לרבנות לא נשאו פרי. יונה מונצ'ש עמדה בסירובה, טענה שיוסף יתן חליצה לרבקה רק אם האלמנה הצעירה תשלש לידה סכום כסף הגון, המגיע לה, לפי דבריה, כחלה מעובדו של צבי.

מצבה של רבקה הלך והתמיר. עברה שנה. היא פגשה בכחור, ששרת אתה יחד בשורות אצ"ל — מאיר. הם החלו לצאת בהרבה בצוואת ולבטוף החליטו להתחתן.

כאן שבה בעיית החליצה והתעוררה בכל חריפותה. בשנודע ליונה מונצ'ש שרבקה עומדת להתחתן, הפכה עמדתה תקיפה כפל כפליים. אבל האהבה חזקה מן הדת, החוק

והחשובים הפרטיים גם יחד: הזוג הצעיר החליט לבנות את אושרו המשותף, ויהי מה. מאיר ורבקה מצאו רב פרטי שהסכים לערוך להם חופה

מאיר, איון ורבקה פליקסמן
"כשתצמחה שערות על כף ידי..."

וקידושיין. הרב ראה לפניו זוג צעירים, אפילו לא חשד שהנערה התמירה, אשר "שכחה" את תעודת הזהות שלה בבית, הנה כבר אלמנה, קבע את טקס הכלולות ליום המחרת. מאיר גייס אחרים מחבריו לצבא, שעמדו על המשמר, שעה שהרב ערך את הקידושיין. הזוג עצמו עמד כשגבו מופנה כלפי החלונות מפחד פן יעבור מישהו ויכיר אותם.

אבל אזרח ישראלי אינו יכול להסתיר את נשואיו למשך זמן רב בשטח המדינה הקטנה. במהרה הגיעה כל הפרשה לאוני יונה מונצ'ש, שנתמלאה חימה שפוכה למראה סכום הכסף הגדול שחמק מידיה. תגובתה היתה מהירה: היא הקימה את כל הרבנות על רגליה, הרעישה עולמות, דרשה להכריז שנישואיהם של מאיר ורבקה אינם תופסים, שבניהם יהיו ממזרים.

אולם כאן נתקלה החכות בהתנגדות מצד בלתי צפוי: הרב הראשי של מחוז תל-אביב, הרב אונטרמן פסק שהנישואים תופסים וכשרים.

כשראתה יונה שהיא הפסידה בסיבוב הראשון, לא אמרה גושש, הגישה נגד רבקה תביעה בסך 500 ל"י — חלקה בעובדו של צבי. כאשר דחה בית משפט השליש את התביעה, עירערה בפני בית הדין המחוזי, אילצה את רבקה להתרוצץ במשרדי עורכי-דין ואולמות בית-המשפט במשך שלוש שנים מיומות, טענה שהכסף בו תזכה יאפשר לה להקים מצבה לזכר בנה, צבי.

חיים תקינים

גם בסיבוב זה לא זכתה יונה בנצחון. בסופו של דבר המליץ השופט המחוזי זונדלביץ על פשרה: יונה קיבלה בו במקום את כל החפצים שהיו שייכים לבנה, כולל שרשרת זהב וטבעת שניתנו לרבקה ביום כלולותיה. תמורת זה קיבלה רבקה נכס ביתר: את חירותה.

"מאיר!" קראה רבקה בשמחה בצאתה מאולם בית המשפט, "פשוט איני מאמינה שהכל נגמר ונחיה ככל בני-האדם!" הם פנו לחזור לדירתם הנוחה ברמת-גן, מקום שם חיכה להם בנם הקטן והשובב, אלון. הוא השתעם בלעדיהם עד מאד.

ברשימות, אמר לו לחכות, היות ובתקופת מחלתו נמסרה עבודתו לשרברב אחר. יוסף לחש שהוא מוכרח לשוב לעבודתו אחרת 'תאבד. הממונה משך בכתפיו; הוא שמע זאת אלפי פעמים.

צעד בחלל. יוסף קפץ ממקומו, חבט ב"דלת, עלה על הגג השטוח של הבניין. הוא שלף אולר, חתך את הרייז'ינג, קפץ ועלה על המעקה הנמוך — וצעד לתוך החלל הריק, באוויר הדהוד ועקה נוקבת, וכעבור שניות ספורות כבר היתה הגופה המרוסקת מוטלת על המדרכה. בתוך שלולית של דם, מיד נלקח יוסף הולנדר לבית-החולים. הדם, שם נישא לו עירי-דם. אולם הכרתו לא חזרה אליו, והוא מת כעבור שלוש שעות. כאשר הגיעה בשורת האימים לביתו, זעקה רות בקול היסטרי: "מדוע היה עליו לעשות זאת? הרי יכולתי לפרנס אותו, או להשיג לו עבודה בכתיים פרטיים. מדוע היה עליו לעשות זאת?"

אדריכלות החלום שהתגשם

במשך חודש וחצי ישבו ארבעה אדריכלים זקנים ושני אדריכלים צעירים תגונים על לו"ח השרטוט שלהם. כל אחד מהם נחפו לסיים את תכניתו לבניין הפאקולטה למדעי-הרוח. לפני המועד הקבוע של סיום-התחרות, התח"ת רות נערכה על ידי האוניברסיטה העברית, ו"הבניין יהיה הראשון לבנייני קריית-האוניברסיטה, שתקום על גבעה, בין בית-הכרם ו"ר חתביה, ירושלים.

שני האדריכלים הצעירים, שמעון פובזנר (35) ואברהם יסקי (28) קיבלו את הפרס ה"ראשון" על עבודתם המשותפת: נוסף על כך שהם הצליחו להביע את תפקידי הבניין, הצליחו גם לפתור את הבעיה הקשה של תכנון בניין מודרני המתאים לאבן הירושל"מית ולנוף הירושלמי.

לא היתה זאת התחרות הראשונה, בה זכו פובזנר ויסקי בפרסים: הם כבר קיבלו פרסים ראשונים על תכנון מספר בניינים ומצבות זכרון בכל רחבי המדינה. הישגים אלה הם שהשיכו את איגוד האדריכלים להציע את תמ כמשתתפים בתחרות.

בחדרי-השירות שני האדריכלים נפגשו על גגות הבניינים החדשים של תל-אביב, כגון מלון דן ובנה מעקה גבוה, המונע בעד בני אדם ליהנות מן הנוף — או להתאבד.

במד"נה

חצי-מטר, ובמשך יום וחצי לא יכלו התור שבים לעזוב את בתיהם ללא מגפיהם. **יש לכם ברירה?** אף על פי שיושבי המקום מבלאים זעם על בחירת מקום כזה לשכונם, מסיפוט ההלצות לשפוע מפייהם, עוזרות להם להתגבר על הימים הקשים. התפאר אחד מהם: "אין זה נכון שימי-המלח הגו המקום הנמוך ביותר על פני כדור-הארץ. השיכון שלנו נמוך יותר."

היחידים שמאשרים באמת ובתמים הנם ילדי-המקום, המשוחחרים מביקור בבית-הספר בימות הגשמים. ההורים אינם מאשרים ביותר: כאשר מתפורים ענני הסערה, מת' כסה השיכון בענני זבובונים ויתושים; ובלילות מתאמצות הצפרדעים להתחרות בתומרת הפילהרמונית הישראלית.

ביום א' שעבר, כאשר ירדו פנייהמים בכיפה כזאת, שאפשר היה לקפץ ממקום למקום, על גבי אבנים ושברי-לבנים, שהוצבו בנקודות אסטרטגיות, באה קבוצת אנשי משרד-הסחון לסייר בשכונן. על כל חלונות המשתכנים היתה בפינה תשובה אחת: יש לכם ברירה. אם אינכם שבעי-רצון, תוכלו לעזוב את בתיכם."

אסונות

כפיצת-הצוות

בוקר יום א' שעבר היה נאה עד מאד, והשרברב בן ה-52 יוסף הולנדר קם ממתווה הכריז שהוא מרגיש את עצמו טוב. השכי"ה בה במיטה במשך שבועיים נמאסה עליו, הוא החליט ללכת ללשכת העבודה של ההסתדרות, לבקש שחזירו אותו לעבודתו הקודמת. אשתו מינה ובתו רות (17) ניסו לשוא לעצור בו: הן חששו שהתקפות הלב שלו יתחדשו. יוסף לא שמע בקולן. הוא הלך ברחובות השטופים אר"ש, נכנס לבית ההסתדרות, רחוב ברנר. לשכת-העבודה היתה מלאה בני"אדם שצעקו, איימו, אמרו שהם יתאבדו, אם לא יקבלו עבודה. הממונה על הלשכה רק משך בכתפיו: הוא התרגל למחוזות מסוג זה, הם לא עשו עליו כל רושם.

יוסף לא צעק. הוא לא היה מסוגל לצעוק: הוא איבד את קולו בעת ניתוח שנעשה לו ב"ילדותו. הוא לחש שהוא רוצה לשוב ולקבל את עבודתו הקודמת. הממונה על הלשכה עיין

תשלום עבור הצגת היומנים מכסה רק חלק זעיר ממחיר ייצורו. יומן, שעשה את הסי"בוב המלא, של 80 בתיקולנוע (מבין 120) בכל הארץ, מכניס למפיק סכום של 350 לירה. הוצאות הייצור של אותו יומן: 2500 ל"י. את ההפרש מכסים הממשלה ומדור המודעות של היומן.

עוד יומן. התשלום עבור הצגת הסרט נקבע עד כה על-ידי ויכוחים ארוכים בין יצרני היומנים והתאחדות בעלי בתי-הקולנוע. אולם תמיד היתה יד ההתאחדות על העליונה — כי יכלה לומר שאינה מעוניינת בהצגת היומן.

עתה עומד מצב זה להשתנות. בפני הכ"נסט מונח חוק הסרט העברי (העולם הזה 849), אשר יחייב כל בעל בית-קולנוע להציג יומן מחוצות הארץ. המחיר אמנם ייקבע על-ידי מוסד בלתי-תלוי — אך בעלי הקולנוע נוע לא יוכלו עוד לומר שאינם מעוניינים בהצגת היומן בכלל.

אלא שנצחון קטן זה של המפיקים אינה בטוח כל עיקר. באויר האולפנים נרקמה הפצצה: בעלי בתי-הקולנוע עלולים לייצר יומן משלהם, באולפני הסרטה בהרצליה. המטרה: לשבור את החברות הקיימות, אפילו אם הדבר יעלה בהפסדים מסויימים, להכריח אותן להכנע. מה שעלול לקרות, ליומן העברי, בינתיים, אינו חשוב כלל, כנראה.

שיכון

וונציה ליד התיבה

בבוקר, כאשר קמים יושבי שיכון-צבא הקבע משנתם, הם מהירים להביט כלפי מעלה, לראות אם היום מעונן, או השמש זורחת. זוהי שאלה של חיים ומוות בשבילים — ביחוד בשביל התושבים שבתיהם נבנו בחלק הנמוך ביותר של הבקעה המוריקה המש"תרת לצד כביש פתח-תקווה — תל-ליטחינסקי.

בשבוע האחרון זכה שיכון זה לכינוי "שיכון וונציה". מאחר שהמים זרמו למקום מן הגבעות הסמוכות, יצרו אגם הראוי לקטש בדי-צייירים. המים הגיעו לגובה של

• יומן כרמל ויומן גבע.

(המשך מעמוד 8)

בדות לשאלות שהומטרו עליו. היה זה אבן-מוחמד שחאדה, אבי הנערה נעמה, שנחספה על ידי אהוב-לבה שבועיים קודם לכן. סיבת החסימה: סירובו של האב לתת את בתו לאשה לחוסף, בטענה ששפחה שחאדה (העולם הזה 852).

כדורים וגרזן. יומיים לפני כן נמצא ערבי זקן אחר מנוקב בקלעי אקדח וגול-גולתו מרוסקת (על ידי גרזן), מהלך חצי דקה ממקום עמידתם של השוטרים, ב"מש"רד" עשוי פחים — מבנה אפיני לסביבה שדיריה פליטים ערבים — של מחסן גרזן טאות אפוף ריח עז של פגזים מרקובים. זקן זה היה אבי החוסף — עלי סלח — שניסה לפני הרצח לתוך בסיסטון והציע כתמורה לנעמה את בתו, או סכום כסף גדול. הצעות אלו בצירוף הטענה שנעמה נולדה ארבע שנים אחר עלי ומרחק זמן גורם להחלשת הקשר המשפחתי לא שכנעו את שחאדה לסגת מעמדת ה"לא" המוחלט.

מספר בקור-רוח אחמד חסן יעקוב בן-הגרצה: "עבדתי במאפיה בחיפה כשבא אלי חבר ואמר לי שאפסיק לעבוד, היות, ואבי מת. לקחנו אותו לדבר שלנו (מנהג ליד נצרת) וקברנו אותו. ידעתי ששחאדה עשה זאת בשיתוף עם אנשים אחרים; יש לו כסף. אשתו כובסת בחיפה. הוא יכול לשלם לרוצחים

הזוג עצמו היושב בכפר מלה, החל להתקוטט במקצת. נעמה מפחדת שנפגע באחיה הקטנים, בחיי שלא נעשה כלום אפילו בשביל מיליון לירות." מוסף יעקוב, שנתבקש על ידי המשטרה לא להתהלך בסביבת מקום הרצח.

כשפנה לקיים את בקשת המשטרה, פגש באשה לבושה שחורים, שהסתכלה עליו בעצב ואחר כך העבירה מבטה לשחאדה המוכנס לטנדר: "ספר לי ירקה, והוסיפה "יחבתו" והמיכה בדרכה הלאה.

יומנים

הפרט הלא-חשוב

הארץ יכולה בקושי לקיים יומן-קולנוע אחי. זאת יודע כל ילד המסתלק מכיתתו מפני שהוא מעדיף את ארול פלין על שיעור בתנ"ך. הסיבה לכך ברורה: הארץ קטנה, אין מספיק בתי-קולנוע. קיימת התחרות מצד יומני-טלוויזיה זרים. אולם מה שאין כל ילד יודע הוא שה-